

Сутність непу

Нова економічна політика (неп) - економічні заходи радянського керівництва, які здійснювалися протягом **1921-1928рр.** та являли собою *поєднання ринкових елементів та елементів державного регулювання в економічній сфері.*

Вона мала на меті **мала на меті відновлення народного господарства і подальший перехід до соціалізму за рахунок тимчасової лібералізації ринку**, поступок населенню у занятті дрібним бізнесом тощо.

Причини впровадження непу:

1. Економічна криза, зумовлена бойовими діями та запровадженням “воєнного комунізму” - господарська розруха.
2. Падіння обсягів с/г виробництва через руйнування матеріальної бази села та продрозкладку - селяни не зацікавлені збільшувати посівні площі через нефіксований характер продрозкладки.
3. Голод **1921-1923 рр.**, спричинений державною політикою щодо села та неврожаєм через посуху.
4. Падіння авторитету більшовицької партії.
5. Антибільшовицький повстанський рух (наприкінці 1920р. у повстанських загонах нараховувалося бл. 100 тис. осіб).

«Така політика була б дурістю й самогубством тієї партії, яка спробувала б її. Дурістю, бо ця політика економічно неможлива, самогубством, бо партії, які пробують подібну політику, зазнають неминучого краху».

(В.Ленін про політику “воєнного комунізму”).

Березень 1921р. - відбувся X з'їзд РКП(б), на якому було прийнято рішення про заміну *продовольчої розкладки на продподаток*. Це стало початком впровадження непу. (Дата і подія з програми ЗНО, треба знати!)

Заходи непу	
Сільське господарство	1.Заміна <i>продрозкладки натуральним податком</i> (або продподатком) .Мета продподатку — стимулювати сільськогосподарське виробництво. Продподаток був чітко визначений (фіксований)— 20 %, від урожаю, у той час як продрозкладка була фактично в середньому вдвічі більшою. Селянин точно знав, скільки повинен здати зерна державі і розумів, що чим більше посіє і виростить, тим більше зможе залишити зерна собі. Тому селяни стали розширювати посівні площі та виготовляти більше продукції. <i>Незможні (бідні) селяни звільнялися від сплати продподатку. Так більшовики забезпечували собі підтримку сільської бідноти.</i> 2.Дозвіл на приватну торгівлю: селянин, здавши державі продподаток, міг вільно продати надлишки своєї продукції. 3. Дозвіл на оренду землі у держави та на використання найманої праці. 4. Розвиток різних форм кооперації (селяни могли добровільно об'єднуватися у кооперативи для спільного обробітку землі чи збуту своєї продукції). В.Ленін вважав кооперацію <i>найлегшим шляхом входження селянства у соціалізм.</i>

Промисловість	1. Продаж у приватну власність або здача в оренду дрібних та частини середніх підприємств, великі залишалися у державній власності . 2. Дозвіл на використання найманої праці. 3. Об'єднання великих державних підприємств у трести та переведення їх на госпрозрахунок. 4. Скасування загальної трудової повинності. 5. Перехід від зрівняльної (картки) до відрядної заробітної плати (чим більше робітник зробив, тим більшу зарплату отримає). 6. Дозвіл на створення концесій - передача в оренду підприємств іноземним фірмам чи підприємцям.
Фінанси	1. Відновлення товарно-грошових відносин, дозвіл на приватну торгівлю. Зовнішня торгівля зосереджувалася у руках держави. 2. Скасування карткової системи. 3. Грошова реформа 1922-1924рр. - обмін старих знецінених рублів («раднаків») на нові та впровадження твердої, забезпеченої золотом валюти — червонця . 4. Заснування Державного банку, який став регулювати грошовий обіг. Створення єдиної грошової системи, яка включала однакові за платіжною силою банківські квитки (червонці), казначейські квитки (рублі) та розмінні монети

Висновок: отже, неп поєдував у собі елементи ринкової економіки (дозвіл на приватну власність, оренду; використання найманої праці, відновлення товарно-грошових відносин) та елементи державного контролю (державна власність на великі підприємства, виключне право держави на контроль за зовнішньою торгівлею).

Особливості непу в Україні

- Неп в УСРР було впроваджено пізніше, ніж у Росії, у 1922р., коли припинився селянський повстанський рух.
- Порівняно висока ставка продподатку.
- Уведення непу в умовах голоду 1921—1923 рр., що відсунуло нормалізацію становища в сільській місцевості на рік-півтора.
- Широка підтримка українським населенням заходів непу

Наслідки непу:

1. Відбулася відбудова народного господарства (у 1925-1926 рр. виробництво досягло довоєнного 1913р.)
2. Згортання та припинення селянського повстанського руху.
3. Укріплення позицій більшовиків в Україні.
4. Поява нової верстви населення - **непманів** - підприємців, які збагатилися у період непу.
5. Зростання **рівня безробіття** - приватні власники підприємств або орендарі могли, за необхідності, звільняти зайвих найманих робітників.
6. Періодичні **кризи непу**.

Криза непу (криза хлібозаготівель) - явище, яке **викликане "ножицями цін"** (коли ціни на продукцію промисловості були набагато вищими за ціни на сільськогосподарську продукцію). У такій ситуації селяни припиняли продавати державі хліб за безцінь.

Під час криз 1923р. та 1925р. держава підняла ціни на с/г продукцію, а під час кризи 1928р. Й.Сталін прийняв рішення про насильне об'єднання селянських господарств у колективні (колгоспи) з метою полегшення контролю держави над селом.